

A bűnügyi tudományok és a rendészettudomány forrása

Hautzinger Zoltán

Dr. PhD., oktatási dékánhelyettes, habilitált egyetemi docens,
tanszékvezető, rendőr ezredes
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
hautzinger.zoltan@uni-nke.hu

Prológus a visszaemlékezés jegyében

Közel két évtizede már, hogy a kétezres évek elején megjelent az első tanulmányom a Belügyi Szemlében. Ez az írásom a fegyveresen elkövetett bűncselekmények kriminalisztikai vizsgálatáról szól (Hautzinger, 2003), és még kezdő kutatóként próbáltam összefoglalni mindazokat az elvi tételeket, jogi szabályokat és kriminalisztikai praktikákat, amelyek révén a lőfegyverrel és a robbanóanyaggal megvalósított deliktumokkal összefüggő bűnüldözői munka bemutatható. Szívesen gondolok vissza erre a cikkemre, hiszen – bár, addigra már több írásom is megjelent – ez volt az első publikációm, amely a bűnügyi tudományokat művelők számára széles körben megismerhetővé vált, és komoly lektori folyamat eredményeként láthatott csak napvilágot. A lektor személye pedig a magyar kriminalisztikai szakirodalom egyik legendája, a Belügyi Szemle 50. évfordulója alkalmából épp 2003-ban nyugalmazott rendőr dandártábornokká kinevezett Kertész Imre volt. Még ma is elevenen él bennem, ahogyan Kertész tábornok úr a Duna Palotában megdicsért tanulmányomért, és reményteljes jövőt kívánt rendészeti (akkor még határőr) szolgálatomhoz és jogi oktatói pályafutásomhoz.

Ahogyan a fentiekből kitűnik a Belügyi Szemle ötvenedik születésnapja az én folyóirathoz kötődő történetem első akkordja volt. Számomra a folyóirat azóta is egyszerre jelent értéket, tudományos forrást és előre haladási lehetőséget.

- Érték, mert a Belügyi Szemle – annak alapító főszerkesztője, Déri Pál szavai szerint – nem pusztán egy színes és olvasmányos folyóirat, hanem a „belügyi misztifikációt” áttörő, tudományos igényeket kielégítő periodika (Déri, 2003).
- Tudományos forrás, hiszen a bűnüldözési és a rendészeti hatósági tevékenységgel összefüggő legfontosabb, tudományosan igazolt gondolatok több mint öt évtizeden keresztül majdhogynem csak e folyóirat lapszámaiból voltak megismerhetők.

- Szakmai és tudományos előre haladási lehetőség, ugyanis a Belügyi Szemle szerzőjeként már magam is bízhatom abban, hogy írásaim eljutnak mindazokhoz az érdeklődőkhöz, akik az általam – többek között kriminalisztikával, büntető eljárásjoggal vagy éppen idegenrendészettel összefüggésben – megfogalmazott gondolataimat érdemesnek tartják hasznosítani.

A Belügyi Szemle hetvenedik évfordulójára készülve mi egyébre is vállalkozhatnék, mint a fenti trichotómia jegyében vázlatosan áttekinteni, hogyan lehettem ez idáig részese e folyóirat formálódásának a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány területén megjelent írásaimon keresztül.

A bűnügyi tudományok területén

Egyetemi oktatói pályafutásomat hosszú ideig a bűnügyi tudományok, azon belül is a büntető eljárásjog-tudomány és a kriminalisztika határozta meg. Első, igazságügyi lőfegyvertan címmel meghirdetett szemináriumom – sajnos emlékezetes napon – 2001. szeptember 11-én indult el a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. E kurzusnak lett később kötelező irodalma a fent már citált, 2003-ban megjelent tanulmányom, amelynek révén egyszerre foglalkoztam büntetőjogi és nyomozáselméleti kérdésekkel.

A bűnügyi tudományokhoz kapcsolódott a 2007. évben társszerzőként megjelent munkám is, amely – egyetemi oktatói tevékenységem mellett végzett határőr hivatásos szolgálatomhoz is illően – a határőrség nyomozó hatósági hatáskörének és gyakorlatának bemutatásáról szólt. E munka megjelenésének sajátos pikantériáját az adta, hogy az úgynevezett rendvédelmi integráció révén ugyanebben az évben szűnt meg a határőr szervezet, emiatt is olvashatjuk azt a tanulmány összefoglalásában, hogy *„A határőr nyomozás egy évtizedes tapasztalataiból megállapítható, hogy a határőrség különös nyomozati hatásköréből eredően olyan globális értelemben is szervezett kereteket öltő bűncselekményi módozatokra tud hatékonyan fókuszálni, mint az embercsempészás, a közokirat-hamisítás, a fegyvercsempészet vagy az emberkereskedelem. Az e téren elért eredmények azt indokolják, hogy a határőrség jelenleg meglévő szakmailag specializálódott bűnügyi ereje ne vesszen el a közeljövőben várható rendvédelmi integrációban, hanem egységes szervezeti elemként folytathassa munkáját.”* (Gaál & Hautzinger, 2007). Manapság már a szakértő olvasó tiszte eldönteni, hogy az eltelt időben milyen módon sikerült megtartani vagy éppen helyreállítani a megszüntetett határőrség hajdani nyomozó hatósági potenciálját és eredményességét.

Szintén 2007-ben jelent meg az önálló katonai büntetőkódex víziójáról szóló írásom, amelyben – éppen folyamatban volt PhD-kutatásom egyik sarokköveként – arra tettem kísérletet, hogy exportáljam a katonai tartalmú büntetőjogi rendelkezéseket az általános (katonai szóhasználatlaltal élve civil vagy polgári) büntető anyagi, eljárásjogi és büntetés-végrehajtási jogszabályokból. E kísérleten alapuló véleményem nem mellesteg azóta sem változott, azaz: *„A katonai büntetőjog súlya, annak az általános jogi területeken felül értelmezhető funkciói – mint a katonai fegyelem megtartása, a katonai és a rendvédelmi szervek méltóságának fenntartása –, valamint alapelvei (specialitás elve, az igazságszolgáltatás egyszerűsítése és gyorsasága) mind indoklják azt is, hogy a büntetőjogi szabályokat egységes kódex tartalmazza”* (Hautzinger, 2007).

2015-ben Fenyvesi Csaba bűnügyi nyomozáseméleti mérföldkőnek is beillő monográfiája (Fenyvesi, 2014) apóóóján a kriminalisztika tudományos meghatározására tettem kísérletet. Eszerint: *„A kriminalisztika mint a bűnügyi nyomozás tudománya alapvetően gyakorlatorientált diszciplína, amelynek eredményei akkor fogadhatók el, ha azok a bűnüldözés praxisában is hasznosulni tudnak. A kriminalisztika tehát elsősorban nem a tudomány világában létező absztrakt elméletek összessége, hanem olyan teóriák rendszere, amelyek tényleges alkalmazása társadalmi érdek.”* (Hautzinger, 2015).

2018-ban publikált tanulmányomban – részint a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János kutatási ösztöndíjának köszönhetően – későbbi habilitációs témámmal, a külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjogi szabályok értelmezésével jelentkeztem. A katonákhoz hasonlóan ez esetben is sajátos alanyi, ezúttal azonban a magyar állampolgárságtól eltérő személyi körre vonatkozó szabályok számbavételével próbálkoztam a 2017. évi büntetőeljárás törvény jegyében (Hautzinger, 2018).

A bűnügyi tudományokhoz sorolható írások kronológiáját egy ismételt kriminalisztika elméleti írás zárja, amelynek rendeltetése, hogy – Gárdonyi Gergellyel közösen – a magyar bűnügyi tudományok egyik legteoretikusabb képviselője, Tremmel Flórián professzor 80. születésnapja előtt tisztelegve, irányt javasoljon a kriminalisztika jövőbeni kutatásának, nem elvetve egy, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán felállítandó kriminalisztikai kutatóműhely lehetőségét (Gárdonyi & Hautzinger, 2021).

A rendészettudomány területén

Rendészeti tartalmú cikkeim sorát (éppen a Rendészeti) Szemle hasábjain 2010-ben nyitottam meg egy recenziószerű írással, amelynek egyértelmű célja az volt,

hogy emléket állítson a 2002. évtől – kezdetben önállóan, később Gaál Gyulával közösen szerkesztett – Pécsi Határőr Tudományos Közlemények periodika első tíz kötetének. Ennek az ismertető jellegű cikknek, azon túl, hogy ezáltal is igyekezett a 2021-ben már huszonhárom számot megélt közlemény-sorozatnak még nagyobb publicitást adni, az is volt a küldetése, hogy tudományos folyóiratban határozza meg a könyvsorozat legfőbb tudományos értékét. Ez pedig, hogy „... e tanulmánykötet-sorozat célja az volt, hogy egy önkéntes alapon szerveződő, a rendészet, rendvédelem fejlesztését célul kitűző évről-évre megrendezett tudományos fórumokról (ülésekről, konferenciákról) tájékoztasson, és lehetőséget adjon az elhangzott gondolatok megörökítésére...” (Hautzinger, 2010).

A rendészettudománnyal kapcsolatos munkáim sorát egy nemzetközi tudományos fórumon, az Interpol által 2010 júniusának utolsó napjaiban Lyonban szervezett rendészeti munkacsoportülés (1st Working Group Meeting on Police Research) ihlette. Ebben a munkában – kiemelten a nemzetközi találkozón közreműködött országok képviselői által elmondottakra – vázlatos áttekintést kívántam nyújtani az amerikai, az ausztrál, a botswanai, az egyesült királysági, az egyiptomi, az indiai, a kanadai, a németországi vagy éppen a szingapúri rendőri kutatások gyakorlati vagy intézményi példákról. Az írás konklúziójaként érdekes volt rögzítenem, hogy „*míg Magyarországon a rendészettudomány és ezen belül a rendészeti kutatás tágabb értelemben, alapvetően túlmutat a rendőri tevékenységen, más államokban lényegében csak a rendőri feladatokra koncentrál*” (Hautzinger, 2011). Fontos volt ugyanakkor ezzel kapcsolatban már akkor is leszögezni, hogy „*a tágabb értelemben vett rendőri kutatás sem marad meg a rendőri tevékenység keretein belül, hanem magában foglalja a bűnügyi tudományok, elsősorban a kriminológia és a kriminalisztika eredményeit, valamint mindazokat az igazgatási és kormányzati lépéseket, nem utolsósorban technikai és technológiai újításokat, amelyek a rendőri munka hatékonyságát növelik*” (Hautzinger, 2011).

Következő – társszerzőségben készített – tanulmányom egy belügyi pályázatra beadott, a Pécs 2010 Európa kulturális fővárosa program rendőri biztosítására történő felkészülés, az előkészítés és a végrehajtás rendészeti tapasztalatait adta közre (Gaál & Hautzinger, 2011). Ez az írás azonban nem pusztán egy beszámoló volt, hanem magába foglalta a kulturális rendezvények biztosításának jogi alapjait, valamint egyes külföldi EKF példák rendészeti tapasztalatait is.

A fentebb már említett, a külföldiekkel és a migrációval összefüggő büntető-eljárás szabályok rendészeti alternatívába helyezésének is tekinthető a 2020. évben, egyfajta migráció- és idegenrendészeti tematikus számban *A migráció szabályozásának reaktív tényezői* címmel megjelent írásom (Hautzinger, 2020). Ennek fő mondanivalója, hogy a nem kívánt emberi vándorlás visszatartásának

vagy szankcionálásnak nem feltétlenül büntetőjogi eszközei kellene, hogy legyenek, hanem olyan rendészeti hatósági eljárásokban kell a megoldást keresni, amelyek költséghatékonyabban, a büntetőeljárás hatóságok ügyterheinek csökkentése mellett, de törvényes garanciák biztosításával szolgálhatják a külföldiek jogellenes határátlépésének vagy belföldi tartózkodásának következtében előálló jogellenes állapot megszüntetését vagy helyre állítását.

Konklúzió a Belügyi Szemle tudományos értéke jegyében

A Belügyi Szemle immár hét évtizede egyszerre tényezője és krónikása (forrása és katalizátora) a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány fejlesztésének. Nagy megtiszteltetés, hogy – e rövid írásban egyfajta önrecenzió keretében vázolt módon – hat ízben önálló, három alkalommal pedig társszerzője lehettem a folyóiratnak. Emellett két ízben (2020. és 2021. években) tematikus (migrációs majd kriminalisztikai) számok szerkesztéséhez nyújthattam segítséget. Törletlenül bízom abban, hogy a Belügyi Szemle nemcsak, hogy megőrzi előkelő tudományos besorolását a hazai folyóiratok között, hanem hamarosan a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány terén a nemzetközi tudományos élet meghatározó közleményévé válik, és ehhez jómagam is hozzájárulhatok még pár gondolattal! Mi mást is kívánhatnék az elkövetkező évtizedekre?

Felhasznált irodalom

- Déri P. (2003). Az 50 éves Belügyi Szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, 51(1), 5–15.
- Fenyvesi Cs. (2014). *A kriminalisztika tendenciái*. Dialóg Campus Kiadó.
- Gaál Gy. & Hautzinger Z. (2007). A határőr nyomozás évtizedes múltja és jövője. *Rendészeti Szemle*, 55(5), 57–65.
- Gaál Gy. & Hautzinger Z. (2011). A Pécs 2010 Európa kulturális fővárosa program rendőri biztosítása. *Belügyi Szemle*, 59(5), 102–120.
- Gárdonyi G. & Hautzinger Z. (2021). A kriminalisztikai kutatások fejlesztésének lehetősége. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1725–1740. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.3>
- Hautzinger Z. (2003). A fegyveresen elkövetett bűncselekmények vizsgálata. *Belügyi Szemle*, 51(2-3), 212–229.
- Hautzinger Z. (2007). Az önálló katonai büntetőkódex. *Rendészeti Szemle*, 55(10), 23–31.
- Hautzinger Z. (2010). Tíz kötet a rendészettudomány szolgálatában. *Rendészeti Szemle*, 58(2), 127–143.
- Hautzinger Z. (2011). Rendészettudomány és rendőri kutatások. *Belügyi Szemle*, 59(1), 22–35.

- Hautzinger Z. (2015). A bűnügyi nyomozás elmélete. Gondolatok Fenyvesi Csaba A kriminalisztika tendenciái című műve kapcsán. *Belügyi Szemle*, 63(2), 122–129. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.2.6>
- Hautzinger Z. (2018). A külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjog-alkalmazás a 2017. évi büntetőeljárás törvényben. *Belügyi Szemle*, 66(11), 89–107. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.9>
- Hautzinger Z. (2020). A migráció szabályozásának reaktív tényezői. *Belügyi Szemle*, 68(9), 47–62. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.9.3>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Hautzinger Z. (2022). A bűnügyi tudományok és a rendészettudomány forrása. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2305–2310. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.29>